

Hva er vesentlige spørsmål i vannforvaltningen?

Det er sagt at EUs vanddirektiv er ett av EUs viktigste direktiver. Noen vil kanskje hevde at det er det viktigste, siden alt liv er avhengig av vann. Tilsvarende kan man si om den norske vannforskriften som er vanddirektivet implementert i norsk regelverk. Det har som målsetting at alle vannforekomster i landet skal ha god økologisk og kjemisk tilstand innen 2021.

Vannregionmyndighetene i Norge, i alt 11, Finland har til sammenligning én, har nå sendt hvert sitt dokument "Vesentlige vannforvaltningsspørsmål" på høring med høringsfrister rundt kommende nyttår.

Dokumentene beskriver de viktigste utfordringene for forvaltningen av vannressursene i hver vannregion. De er basert på tilsvarende dokumenter for hvert vannområde i vannregionen. Alle oppsummerer dagens kunnskap om tilstanden i vannforekomstene, basert på data fra databasen Vann-Nett. De beskriver de viktigste påvirkningsfaktorene og angir risiko for at vannforekomstene i vannregionene ikke når god økologisk og kjemisk tilstand i tide. Det er ganske mange som ikke gjør det, uten omfattende tiltak. Dokumentene og høringsuttalelsene skal gi føringer for arbeidet med tiltaksprogram og forvaltningsplaner, som skal fastsettes for alle vannregionene i 2015.

Dokumentene omhandler alle typer vannforekomster, dvs. innsjøer, elver, grunnvann og kystsoner. Kildene til påvirkning og utfordringene kan variere fra vannregion til vannregion. Noen påvirkninger anses vesentlige i alle vannregionene, men det kan være betydelige forskjeller i hva som er viktige påvirkninger i vannområdene innenfor en vannregion. Viktige påvirkningsfaktorer kan være forurening og fremmede arter, utslipp fra industri, gruveområder, kommunale renseanlegg og spredt bosetting. Avrenning fra landbruk, samferdselsanlegg, andre tette flater, samt vannkraftregulering og andre fysiske inngrep er også påvirkningsfaktorer som kan være viktige idet de bidrar til at vannforekomster i dag ikke har god økologisk tilstand.

Det er altså et stort spenn mellom de ulike påvirkningstypene, og det er da også lagt opp til at man skal ha en nasjonal dugnad, hvor alle sektorer må ta sitt ansvar for en helhetlig vannforvaltning. Ellers vil det ikke være mulig å nå de meget ambisiøse målene på en samfunnsøkonomisk akseptabel måte.

Samtidig er det jo også slik at vi har andre nasjonale mål, som fort kan komme i konflikt med vanddirektivets mål. Eksempler på dette er målet om økt satsing på fornybar energi og jordbruksproduk-

sjon. I tillegg synes også befolkningsøkningen og økt boligbygging, samt følgene av klimaendringene med hyppigere og heftigere nedbør og mildere vintre, å påvirke mulighetene for å oppnå målene for vannforekomstene.

I mange vannregioner/vannområder synes kunnskapen om dagens tilstand i vannforekomstene å være tilstrekkelig for planlegging av tiltak. Mange relevante tiltak har også vært gjennomført eller gjennomføres kontinuerlig, f.eks. drift av kommunale renseanlegg og endret jordarbeiding. Det er allikevel fortsatt mange ubesvarte spørsmål av faglig, politisk og organisatorisk karakter, f.eks.:

- Hva er egentlig god økologisk tilstand for de ulike vannforekomstene, som for eks. leirelver?
- Hvordan kan vi mest kostnadseffektivt/samfunnsøkonomisk oppnå målene, og hvilke virkemidler (økonomiske, juridiske, administrative) trenger vi?
- Hvilke organismer (fisk, vannplanter, begroingsalger, bunndyr, annet) skal vi overvåke for å finne ut om vi har oppnådd god økologisk tilstand?
- Hvordan håndteres interesse- og målkonflikter?
- Hvordan sikres tilstrekkelig med kompetent fagpersonell og økonomiske ressurser for gjennomføringen?

Slik vi leser noen av dokumentene, opplever flere vannregioner og vannområder at det har vært for lite oppfølging fra nasjonale myndigheter til nå. Tydeligst er dette kanskje sagt i dokumentet til Vassregion Møre og Romsdal der det

står: ”Ein har også utfordringar med kunnskapsmangel vedrørande mange tema. Det trengs meir økonomiske ressursar til å drive både kartlegging og overvaking av miljøtilstanden, samt midlar til å gjennomføre undersøkingar og tiltak. Mykje av dette ansvaret ligg på dei nasjonale styresmaktene, og har ikkje vore følgt opp så langt i dette arbeidet.”

Så blir da kanskje de vesentligste spørsmålene:

- Hvordan sikrer nasjonen Norge at forvaltningsplanene bygger på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag og bruker riktig metodikk for å gi en samfunnsmessig best mulig gjennomføring?
- Hvordan sikrer man tilstrekkelige gjennomføringsevne i alle sektorer og også koordinering mellom disse?

Siden arbeidet etter vannforskriften startet opp i Norge, har de årlige statsbudsjettene vært svært knappe både når det gjelder omtale og pengebeløp. Det kan virke som om de politiske festtalene er viktigere enn reell handlingsvilje når det gjelder å sørge for en helhetlig og kunnskapsbasert vannressursforvaltning i Norge. Norsk vannforening mener tiden nå er overmoden for en satsing både i ord og handling – og venter spent på å se Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2013.

Norsk vannforening